

FAVQULODDA VAZIYATDA DAVLAT TIZIMINING (FVDT) STRUKTURASI

Aripxodjayeva Malika Baxtiyarovna

“Hayot faoliyati xavfsizligi” kafedrası dotsenti

Sultonbekov Kamoldin Shodilbek o'g'li

“Hayot faoliyati xavfsizligi” ilmiy tatqiqotchi

ANNOTASIYA

O'zbekiston Respublikasi Favqulodda vaziyatlarda ularning oldini olish va harakat qilish davlat tizimi faoliyati samaradorligini yanada oshirish maqsadida O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2011 yil 24 avgustdagi 242-sonli “O'zbekiston Respublikasi Favqulodda vaziyatlarda ularning oldini olish va harakat qilish davlat tizimini yanada takomillashtirish to'g'risida” gi qarori qabul qilindi.

Kalit so'zlar: FVDT, xo'jalik boshqaruvi, moddiy resurslar, FVV, mehnat muxofazasi, aholi bandligi, epidemiyalar, epizootiyalar va epifitotiyalar

O'zbekiston Respublikasi Favqulodda vaziyatlarda ularning oldini olish va harakat qilish davlat tizimi to'g'risidagi Nizom tasdiqlandi. Mazkur Nizom O'zbekiston Respublikasi Favqulodda vaziyatlarda ularning oldini olish va harakat qilish davlat tizimi (keyingi o'rinlarda FVDT deb ataladi)ning asosiy vazifalarini, faoliyatini tashkil etishni, uning tarkibini hamda faoliyat ko'rsatish tartibini belgilaydi. FVDT boshqaruv organlari, davlat va xo'jalik boshqaruvi organlari, mahalliy davlat hokimiyati organlari, favqulodda vaziyatlarda aholini va hududlarni himoya qilish masalalarini hal etish vakolatiga kiradigan boshqa tashkilotlarning kuch va vositalarini birlashtiradi hamda favqulodda vaziyatlarning oldini olish va bartaraf etish sohasidagi tadbirlarni tashkil etish va amalga oshirish, ular yuzaga kelganda aholi xavfsizligini, atrof tabiiy muhitni muhofaza qilishni hamda tinchlik va alohida davrda davlat iqtisodiyotiga zararni kamaytirishni ta'minlashga mo'ljallangan.

Quyidagilar FVDTning asosiy vazifalari hisoblanadi:

- tinchlik va alohida davrda aholi va hududlarni favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish sohasida davlat siyosatini amalga oshirish, me'yoriy - huquqiy hujjatlarni ishlab chiqish va amalga oshirish;
- respublika hududidagi mumkin bo'lgan favqulodda vaziyatlarni prognozlashtirish, ularning ijtimoiy
- iqtisodiy oqibatlarini baholash;
- favqulodda vaziyatlarning oldini olishga, odamlar xavfsizligini ta'minlashga, xavfli texnologiyalar va ishlab chiqarishlarning tavakkalchiligini pasaytirishga, iqtisodiyot tarmoqlari va boshqa tashkilotlar faoliyat ko'rsatishining barqarorligini oshirishga qaratilgan maqsadli va kompleks ilmiy
- texnik dasturlarni ishlab chiqish va amalga oshirish;
- boshqaruv organlari va favqulodda vaziyatlarning oldini olish va ularni bartaraf etish uchun mo'ljallangan kuch va vositalarning doimiy tayyorligini ta'minlash;

- aholi va hududlarni favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish sohasidagi axborotlarni yig'ish, ishlab chiqish, ayirboshlash va berish;
 - aholini, boshqaruv organlarining mansabdor shaxslarini, FVDT kuchlari va vositalarini favqulodda vaziyatlarda harakat qilishga tayyorlash;
 - favqulodda vaziyatlarni bartaraf etish uchun moliyaviy va moddiy resurslar zaxiralarini yaratish;
 - aholi va hududlarni favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish sohasida davlat ekspertizasi, nazorati va tekshiruvini amalga oshirish;
 - favqulodda vaziyatlarni bartaraf etish;
 - favqulodda vaziyatlardan zarar ko'rgan aholini ijtimoiy himoya qilishga oid tadbirlarni amalga oshirish;
 - aholi va hududlarni favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish sohasida aholining, shu jumladan ularni tugatishda bevosita qatnashgan shaxslarning huquq va majburiyatlarini amalga oshirish;
 - aholi va hududlarni favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish sohasida xalqaro hamkorlik qilish;
 - sodir bo'lishi mumkin bo'lgan favqulodda vaziyatlardan sug'urta qilishning maqbul tizimini ta'minlash.
 - FVDT hududiy va funktsional quyi tizimlardan iborat bo'ladi hamda tarkibida axborot-boshqaruv tuzilmasi faoliyat ko'rsatadigan respublika, mahalliy va ob'ektlar miqyosidagi uch darajaga ega bo'ladi.
 - FVDTning har bir darajasi quyidagilarga ega bo'ladi:
 - FVDT rahbar organlari;
 - FVDT kundalik boshqaruv organlari;
 - favqulodda vaziyatlarni bartaraf etish kuchlari va vositalari;
 - favqulodda vaziyatlarni bartaraf etish uchun moliyaviy va moddiy resurslar zaxiralari;
 - xabar berish, aloqa tizimlari, boshqaruv va axborot bilan ta'minlashning avtomatlashtirilgan tizimlari.
- FVDT ning hududiy quyi tizimlari o'z ma'muriy hududlari doirasida favqulodda vaziyatlarning oldini olish va ularni bartaraf etish uchun Qoraqalpog'iston Respublikasi, viloyatlar va Toshkent shahrida tuziladi hamda tegishli ravishda tumanlar, shaharlar, shaharchalar, qishloqlar va ovullar miqyosidagi bo'g'inlardan iborat bo'ladi.

1-rasm

Akademiya va FVDT xizmatlari bilan hamkorligi.

FVDT hududiy quyi tizimlarining vazifalari, ularni tashkil etish, kuch va vositalari tarkibi, faoliyat ko'rsatish tartibi mazkur Nizom, mahalliy geofizik va tabiiy iqlim sharoitlarini, kuchli xavfli ob'ektlarning mavjudligini hisobga olib ishlab chiqiladigan ushbu quyi tizimlar to'g'risidagi nizomlar bilan belgilanadi hamda FVV bilan kelishgan holda tegishli ravishda Qoraqalpog'iston Respublikasi Vazirlar Kengashi Raisi, viloyatlar va Toshkent shahar hokimlari tomonidan tasdiqlanadi.

FVDTning funktsional quyi tizimlari davlat va xo'jalik boshqaruvi organlari, boshqa tashkilotlar va ob'ektlarda atrof tabiiy muhit va potentsial xavfli ob'ektlar holatini kuzatish va nazorat qilishni amalga oshirish, shuningdek idoraviy mansub ob'ektlarda ularning ishlab chiqarish faoliyati bilan bog'liq favqulodda vaziyatlarning oldini olish va ularni bartaraf etish uchun tashkil etiladi hamda FVDT xizmatlaridan, quyi tizimlarning davlat nazorati organlari, kuch va vositalaridan iborat bo'ladi.

FVDT xizmatlari, davlat nazorati organlari hamda kuzatish va nazoratning boshqa tashkilotlari, FVDT funktsional quyi tizimlari favqulodda vaziyatlarni tugatish kuchlari va vositalarining vazifalari, ularni tashkil etish hamda tarkibi ushbu nizom, davlat va xo'jalik boshqaruvi organlari, shuningdek boshqa tashkilotlarning atrof tabiiy muhitning holati ustidan kuzatish va nazorat qilish sohasidagi funktsiyalari, idoraviy mansub potentsial xavfli ob'ektlardagi ishlab chiqarish texnologiyalarining xususiyati hisobga olingan holda ishlab chiqiladigan ushbu quyi tizimlar to'g'risidagi nizomlar bilan belgilanadi hamda O'zbekiston Respublikasi Favqulodda vaziyatlar vazirligi (keyingi o'rinlarda FVV deb yuritiladi) bilan kelishgan holda tegishli davlat va xo'jalik boshqaruvi organlari, boshqa tashkilotlar rahbarlari tomonidan tasdiqlanadi.

FVDT ning axborot-boshqaruv tuzilmasi quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- FVVning tang vaziyatlarni boshqarish markazi;
- FVDT hududiy va funktsional quyi tizimlarining axborot-tahlil markazlari;
- atrof tabiiy muhit va potentsial xavfli ob'ektlar holatini kuzatish va nazorat qilish organlarining axborot markazlari;
- turg'un boshqaruv punktlari;
- favqulodda vaziyatlarni bartaraf etish kuchlari va vositalarini boshqarishning harakatlanuvchi punktlari;
- FVDTning hududiy va funktsional quyi tizimlarining navbatchilik-dispatcherlik xizmatlari;
- aloqa va axborot uzatish vositalari, shu jumladan boshqarish va axborot bilan ta'minlashning avtomatlashtirilgan tizimi.

Axborot - boshqaruv tuzilmasi quyidagilarni ta'minlashi lozim:

- FVDTning hududiy va funktsional quyi tizimlaridan olingan seysmologik, geologik, gidrometeorologik xavfli ko'rinishlar, sanoat va transportdagi avariya va halokatlar, epidemiyalar, epizootiyalar, epifitotiyalar, radioaktiv, kimyoviy va biologik (bakteriologik) ahvol to'g'risidagi ma'lumotlarni to'plash va qayta ishlash (tahlil qilish, saqlash);

- rahbar organlar, FVDTning kundalik boshqaruv organlari, favqulodda vaziyatlarni bartaraf etish kuchlari va vositalari hamda aholini favqulodda vaziyatlarning yuzaga kelishi holatlari, xususiyatlari, rivojlanish ko'lamlari va

kechishi, bo'lishi mumkin bo'lgan oqibatlari, favqulodda vaziyatlarda harakat qilish tartibi to'g'risida xabar qilish va axborot berish;

-FVDT quyi tizimlari va bo'g'inlari, FVDTning rahbarlik qiluvchi boshqaruv organlari, boshqaruv punktlari, favqulodda vaziyatlarni tugatish kuchlari va vositalari o'rtasida o'zaro axborotlar ayirboshlash.

Favqulodda vaziyatlar to'g'risidagi axborotlarning mezonlari, mazmuni va ko'rinishlari, ularni FVDTga, uning quyi tizimlari va bo'g'inlariga, shuningdek aholiga yetkazish muddatlari va tartibi O'zbekiston Respublikasi Fuqaro muhofazasi boshlig'i tomonidan tasdiqlanadigan Davlat va xo'jalik boshqaruv organlari, mahalliy davlat hokimiyati organlari va boshqa tashkilotlar o'rtasida favqulodda vaziyatlar masalalari bo'yicha kundalik hamkorlik qilish va xabar berish yo'riqnomasi bilan belgilanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Yormatov G'.Y. va boshqalar. Hayot faoliyati xavfsizligi. –T.: “Aloqachi”, 2009
2. Yormatov G'. Y. va boshqalar. Hayot faoliyati xavfsizligi. O'quv qo'llanma. -T.: 2005.
3. 3. O'. Yo'ldoshev va boshqalar. Mehnatni muxofaza qilish. -T.: Mehnat, 2005.
4. Nigmatov I., Tojiev M. X. "Favqulodda vaziyatlar va fuqaro muhofazasi" Darslik.-T.: Iqtisod-moliya. 2011.
5. Tojiev M. X., Nigmatov I., Ilxomov M. X. «Favqulodda vaziyatlar va fuqaro muhofazasi» O'quv qo'llanma. –T.: “Iqtisod-moliya”, 2005.
6. G'oyipov H.E. Hayot faoliyati xavfsizligi. –T.: “Yangi asr avlodi”, 2007 yil.
7. www.minzdrav.uz,